

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
& ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

ΣΩΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Σ.Ε.Π.Ε.)
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
& ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

Ταχ. Δ/ση: Δραγατσανίου 8
Τ.Κ: 10110 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορ.: Χρ. Τουφεκούλα
Θ. Καλογερόπουλος
Τηλ.: 210.3748711 - 811
e-mail: kysepetye@ypakp.gr

ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 12.06.2012

Αρ. πρωτ: Οικ.10406

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ

ΠΡΟΣ: Όλες τις Π.Δ.Ε.Α.Υ.Ε. & Τ.Ε.Α.Υ.Ε.
(Έδρες τους)

ΚΟΙΝ: Α. Υπουργείο Εργασίας & Κοιν.
Ασφάλισης
1. Γρ. κ. Υπουργού
2. Γρ. κας. Γεν. Γραμματέως
3. Γεν. Δ/ση Συνθηκών & Υγιεινής
της Εργασίας

Β. Όπως Πίνακας αποδεκτών

Θέμα: Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων

Με την έναρξη της θερινής περιόδου επισημαίνουμε την ανάγκη εντατικοποίησης των προληπτικών ελέγχων από τις κατά τόπους υπηρεσίες Επιθεώρησης Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του ΣΕΠΕ σε όλους τους εργασιακούς χώρους, όπου αναμένεται ότι θα υπάρξει μεγαλύτερη θερμική επιβάρυνση, με ιδιαίτερη έμφαση κατά τις περιόδους που εξαγγέλλεται από την Ε.Μ.Υ. η επικράτηση συνθηκών καύσωνα.

Προτεραιότητα πρέπει να δίνεται στις εργασίες σε υπαίθριους χώρους (οικοδομές, οδικά και άλλα τεχνικά έργα, αγροτικές εργασίες κ.α.) και στις εργασίες σε στεγασμένους χώρους στις οποίες μπορεί, λόγω της φύσης των παραγωγικών διαδικασιών, να υπάρχει επί πλέον θερμική επιβάρυνση από υψηλές τιμές θερμοκρασίας-υγρασίας και από ακτινοβολούμενη θερμότητα (χυτήρια, χαλυβουργίες, υαλουργίες, κεραμοποιεία, μεταλλουργίες, εκκοκκιστήρια, ναυπηγοεπισκευαστικές δραστηριότητες, κλωστοϋφαντουργίες, βιομηχανίες πλαστικών, χώρους πλυντηρίων-στεγνωτηρίων-σιδερωτήριων, μαγειρεία κ.α.). Ιδιαίτερα επιβαρύνονται, όπως είναι ευνόητο, οι εργαζόμενοι σε χειρωνακτικές εργασίες, όπως π.χ. η χειρωνακτική διακίνηση βαρέων φορτίων στις μεταφορές, τις οικοδομές κ.ά.

Κατά τους ελέγχους να ενημερώνετε τους εργοδότες για τους κινδύνους που εγκυμονούν οι υψηλές θερμοκρασίες για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, ιδιαίτερα οι συνθήκες καύσωνα, όπως κίνδυνος θερμικής εξάντλησης, θερμοπληξίας, κ.ά. Επισημαίνεται ότι οι εργαζόμενοι που

ανήκουν σε **ομάδες υψηλού κινδύνου (Παράρτημα 2)** διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο (βλέπε συνημμένη Εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης - ΑΔΑ: 4Α36Θ-71). Η ένταξη των εργαζομένων στις παραπάνω ομάδες θα γίνεται από τον Ιατρό Εργασίας (Ι.Ε.) της επιχείρησης και, όπου δεν προβλέπεται η απασχόληση Ι.Ε., με ιατρική βεβαίωση που θα προσκομίσει ο ίδιος ο εργαζόμενος.

Επιπλέον κατά τη διάρκεια των ελέγχων να υποδεικνύετε στους εργοδότες κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας για την προστασία της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων.

Επισημαίνεται ότι σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις διατάξεις για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, να επιβάλλονται διοικητικές και ποινικές κυρώσεις.

Στις γενικές υποχρεώσεις των εργοδοτών, μεταξύ των άλλων συμπεριλαμβάνονται οι εξής:

1. Η ύπαρξη «Γραπτής Εκτίμησης των Κινδύνων των υφιστάμενων κατά την εργασία κινδύνων για την υγεία και ασφάλεια», στην οποία να συμπεριλαμβάνεται και η έκθεση των εργαζομένων σε δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες.

Στη Γραπτή εκτίμηση των κινδύνων πρέπει να **προσδιορίζονται συγκεκριμένα οι εργασίες και οι χώροι εργασίας** όπου (με βάση τη σχετική βιβλιογραφία, την εμπειρία από προηγούμενα έτη και ενδεχόμενα τα αποτελέσματα μετρήσεων θερμοκρασίας και υγρασίας και άλλων δεικτών μικροκλίματος), ο κίνδυνος θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων αναμένεται να είναι αυξημένος και να **εξειδικεύονται αναλυτικά** τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που πρέπει κατά περίπτωση να λαμβάνονται.

Επίσης, να επισημαίνετε στους εργοδότες την υποχρέωση για **ενεργό συμμετοχή του Τεχνικού Ασφάλειας και του Ιατρού Εργασίας** (όπου προβλέπεται να απασχολείται) στη σύνταξη της Γραπτής εκτίμησης των κινδύνων και στο σχεδιασμό και υλοποίηση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν, καθώς και για **συνεργασία με τους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους σε θέματα ασφάλειας και υγείας**, στο πλαίσιο των διαδικασιών διαβούλευσης, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

2. Λήψη των κατάλληλων κατά περίπτωση τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για τη μείωση της θερμικής καταπόνησης. (Ενδεικτικός κατάλογος τεχνικών και οργανωτικών μέτρων στο συνημμένο **Παράρτημα 1**).
3. Οργάνωση της κατάλληλης υποδομής για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και την παροχή πρώτων βοηθειών.
4. Ενημέρωση και παροχή οδηγιών στους εργαζόμενους.
5. Χορήγηση στους εργαζόμενους των κατάλληλων μέσων ατομικής προστασίας (βλέπε **Παράρτημα 1**).

Παρακαλούνται οι Προϊστάμενοι των Δ/σεων & Τμημάτων να μεριμνήσουν για την ενημέρωση όλων των υπαλλήλων με υπογραφή και για την οργάνωση και δράση συνεργείων ελέγχου.

Συνημμένα: Εγκύκλιος Υπ. Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης (4 φύλλα)

ΕΣΩΤ. ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Σ1, Σ3, Σ2
2. Υπηρεσία Ειδικών Επιθεωρητών
3. Κ.Φ.

Ο
ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δρ. ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΛΑΡΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Γ.Σ.Ε.Ε.

Σ.Ε.Β.

Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ε.Σ.Ε.Ε.

Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Π.Ο.Ε.-Ο.Τ.Α.

Ε.Ν.Π.Ε.

Κ.Ε.Δ.Ε.

Τ.Ε.Ε.

Ομοσπονδία Οικοδόμων και συναφών επαγγελματιών Ελλάδας

Ένωση Κατασκευαστών Κτιρίων

Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε.

Π.Ε.Δ.Μ.Ε.Δ.Ε.

Σ.Α.Τ.Ε.

Σ.Τ.Ε.Α.Τ.

Συνδικάτο Εργατών/ων Μετάλλου Ν. Πειραιά-Αττικής και Νήσων

Ένωση Ναυπηγοεπισκευαστών Πειραιά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που ακολουθούν προτείνονται ως ενδεικτικές - μη περιοριστικές λύσεις, ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες και δυνατότητες και πρέπει να συνδυάζονται σωστά για να οδηγήσουν στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

A. Τεχνικά μέτρα για εργασίες σε εσωτερικούς χώρους

1. Παρεμβάσεις στα δομικά στοιχεία των κτιρίων

- Θερμομόνωση στέγης ή πλάκας
- Βάψιμο εξωτερικά των κτιρίων με λευκό ή άλλο ανακλαστικό μονωτικό χρώμα
- Κατασκευή σκιάστρων στις δυτικές και νότιες πλευρές των κτιρίων
- Τοποθέτηση στις δυτικές και νότιες πλευρές αδιαφανών ή ανακλαστικών τζαμιών
- Εγκατάσταση αεροκουρτίνας ψυχρού αέρα στα μεγάλα ανοίγματα που, λόγω αναγκών της παραγωγικής διαδικασίας, παραμένουν ανοιχτά.

2. Παρεμβάσεις σε τμήματα της παραγωγικής διαδικασίας

- Μόνωση των θερμών επιφανειών που βρίσκονται μέσα στους χώρους εργασίας (σωλήνες ζεστού νερού - ατμού, λέβητες, δεξαμενές κ.α.)
- Τοπική απαγωγή του θερμού αέρα και των ρύπων από το πλησιέστερο, προς την πηγή δημιουργίας τους, σημείο
- Απομόνωση των πηγών θερμότητας με θερμομονωτικά χωρίσματα και απαγωγή της θερμότητας προς τον εξωτερικό περιβάλλοντα χώρο.

3. Παρεμβάσεις στο μικροκλίμα του εργασιακού χώρου

- Επαρκής φυσικός αερισμός ή εγκατάσταση τεχνητού αερισμού κατόπιν σχετικής μελέτης - εξασφάλιση της ταχύτητας κυκλοφορίας του αέρα με μεθόδους όπως η δημιουργία φυσικών ρευμάτων, η χρήση ανεμιστήρων και η μηχανική προσαγωγή νωπού αέρα με σύγχρονη απομάκρυνση του παλαιού.
- Εγκατάσταση κλιματιστικών μηχανημάτων, κατόπιν σχετικής μελέτης, όπου είναι εφικτό.

Β. Μέτρα πρόληψης της θερμικής καταπόνησης για εργασίες σε εξωτερικούς χώρους

Για τις υπαίθριες εργασίες πρέπει να λαμβάνονται τα εξής μέτρα:

- Χορήγηση - χρήση κατάλληλου καλύμματος κεφαλής (όπου δεν είναι υποχρεωτική από τη νομοθεσία η χρήση κράνους προστασίας) και προστατευτικών μέσων του δέρματος
- Διαμόρφωση - επιλογή σκιερού μέρους για τα διαλείμματα
- Κατασκευή στεγάστρων, όπου είναι δυνατόν, για την εκτέλεση εργασιών
- Προγραμματισμός των εργασιών που απαιτούν ιδιαίτερη σωματική καταπόνηση (π.χ σε εργασίες ασφαλτόστρωσης δρόμων) να γίνονται, κατά το δυνατόν, σε ώρες που η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη (δηλαδή όχι κατά τις μεσημβρινές ώρες)
- Παροχή πόσιμου δροσερού νερού (10-15° C)

Γ. Οργανωτικά μέτρα για την πρόληψη της θερμικής καταπόνησης

- Προγραμματισμός διαλειμμάτων κατάλληλης διάρκειας για τη μείωση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων
- Προγραμματισμός των εργασιών που συνεπάγονται υψηλή θερμική καταπόνηση των εργαζομένων, κατά το δυνατόν, σε ώρες εκτός θερμοκρασιακών αιχμών
- Διαμόρφωση κυλικείων, ή άλλων κατάλληλων χώρων για το χρόνο διαλείμματος. Οι χώροι αυτοί, ανάλογα με τις αντικειμενικές ανάγκες και δυνατότητες, να εξοπλίζονται με σύστημα κλιματισμού.
- Παροχή πόσιμου δροσερού νερού σε θερμοκρασία 10 -15° C.

Δ. Χορήγηση Μέσων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ)

Χορήγηση ΜΑΠ κατάλληλων για τις συνθήκες που επικρατούν στους χώρους εργασίας, για την επιλογή των οποίων ο εργοδότης υποχρεούται **να λαμβάνει υπόψη του την έγγραφη γνώμη του Τεχνικού Ασφάλειας και του Ιατρού Εργασίας** και να αξιολογεί κατά πόσον ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της εργασίας. Επιπροσθέτως των ανωτέρω αναφέρονται ενδεικτικά:

- γυαλιά προστασίας των οφθαλμών κατάλληλης σκίασης για την προστασία από υπέρυθρες ακτινοβολίες σε φούρνους βιομηχανιών τροφίμων, ασπίδες προστασίας οφθαλμών και προσώπου για την προστασία από ακτινοβολούμενη θερμότητα (υπέρυθρη ακτινοβολία)
- κατάλληλες στολές προστασίας, για εργασίες σε εγκαταστάσεις χαλυβουργείων, χυτηρίων, σε βιομηχανικούς κλιβάνους κ.α.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Ενδεικτικός, μη εξαντλητικός, κατάλογος εργαζομένων που εντάσσονται στις ομάδες υψηλού κινδύνου, όσον αφορά την απασχόληση σε εργασίες ή χώρους εργασίας με αυξημένο κίνδυνο θερμικής καταπόνησης, ιδιαίτερα σε περιόδους καύσωνα, λόγω της μειωμένης θερμορυθμιστικής ικανότητας του οργανισμού τους

A) Εργαζόμενοι που πάσχουν από:

- Χρόνιες καρδιοπάθειες (Στεφανιαία νόσος, αρρυθμίες, κ.λ.π.)
- Χρόνιες πνευμονοπάθειες (Βρογχικό άσθμα, Χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια, Πνευμονικό εμφύσημα κ.λ.π.)
- Άλλα νοσήματα
  - Σακχαρώδης διαβήτης
  - Νεφροπάθειες
  - Χρόνιες ηπατοπάθειες
  - Παθήσεις του θυρεοειδούς
  - Διαταραχές αρτηριακής πίεσης
  - Παχυσαρκία
  - Καρκινοπαθείς που λαμβάνουν θεραπεία
  - Νοσήματα του αιμοποιητικού συστήματος (συγγενείς αιμοσφαιρινοπάθειες κ.λ.π.)
  - Ψυχικά νοσήματα, νοσήματα του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος

B) Εργαζόμενοι που λαμβάνουν φάρμακα όπως:

- Ορμόνες, συμπεριλαμβανομένης της ινσουλίνης
- Διουρητικά, αναστολείς ιόντων ασβεστίου
- Φάρμακα παθήσεων του ΚΝΣ (Αντιψυχωσικά, αντιεπιληπτικά κ.λ.π.).

Γ) Γυναίκες εργαζόμενες κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης